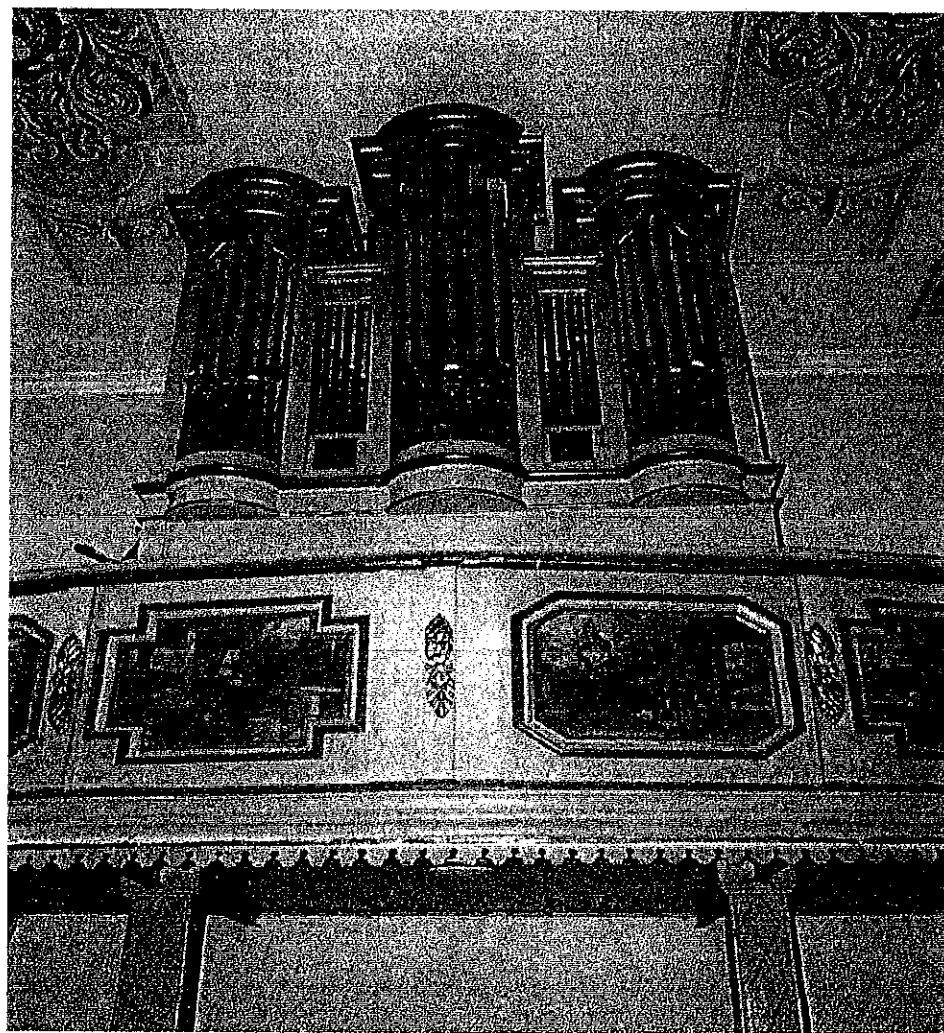

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH OBUDOWY PROSPEKTU ORGANOWEGO W KOŚCIELE ŚW. JAKUBA APOSTOŁA W PAŁEczNICY

Miałopolski
Wojewódzki Konserwator Zabytków
w Krakowie
31-002 Kraków, ul. Kanonicza 24
2 *hanika*

UZGODNIONO

dnia 2.6. LUT. 2018...

orki. 5144. 17. 2018. JH

opr. mgr Dorota Biedrońska - Krówka

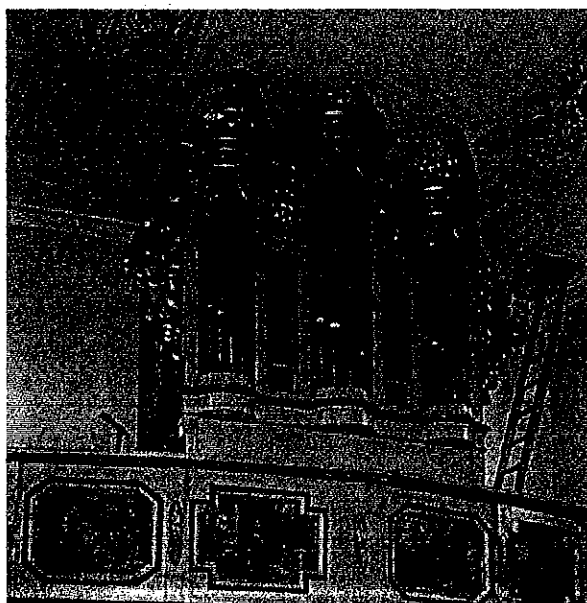
luty, 2018 r.

I. PRZEDMIOT PRAC.

Przedmiotem prac jest obudowa prospektu organowego z dekoracją snycerską. Obiekt jest drewniany, polichromowany i złocony. W zakres prac konserwatorskich wchodzi konserwacja estetyczna obudowy prospektu oraz pełna konserwacja techniczna i estetyczna złoconej dekoracji snycerskiej. Celem prac będzie przywrócenie obiektowi walorów estetycznych, możliwie zbliżonych do założeń autorskich.

Szafa organowa ok. poł. XVIII w. nr rej. zab. B62/M /18/, 16 06 2008 r.

II. HISTORIA OBIEKTU I OPIS INWENTARYZACYJNY.

Szafa organowa wzniesiona ok. połowy XVIII w. Wielokrotnie była odnawiana i przemalowywana, o czym świadczyła ilość przemalowań na strukturze. W roku 2016 rozpoczęto prace konserwatorskie przy drewnianej strukturze obudowy prospektu. Wykonano wtedy pełną konserwację techniczną (usunięto przemalowania, przeprowadzono dezynfekcję, dezynsekcję i impregnację strukturalną drewna. Uzupełniono ubytki drewna i zapraw.) Prace dotyczyły boków i tyłu

szafy. Pierwotnie szafa była fladrowana w kolorystyce ciepłych brązów. Listwowanie i gzymsowanie podkreślone złoceniami. Prospekt pięcioosiowy, symetryczny z ryzalitem. Trzy nisze osłaniające długie piszczałki zamknięte koronami z wici roślinnej i osłonięte od góry snycerskim paludamentem. Dwie nisze osłaniające krótkie piszczałki wydzielone w formie prostokąta, od góry zwieńczone snycerskim motywem roślinnym, który równocześnie pełni funkcję uszaków środkowej niszy. Cały prospekt ujmują dwa wydatne uszaki z wici florystycznej z motywem kwiatów i liści.

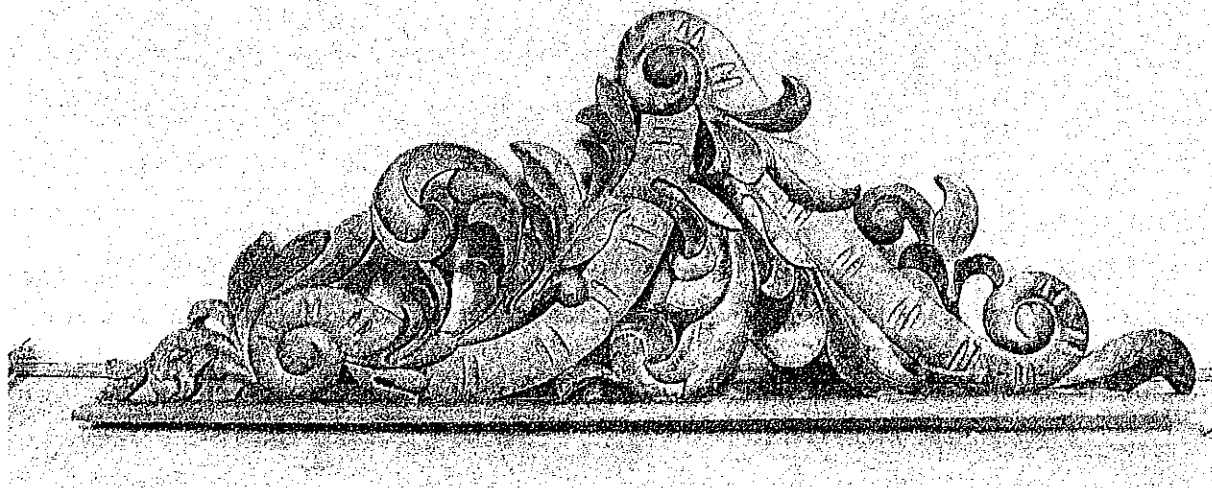
III. WSTĘPNE ROZPOZNANIE PROBLEMATYKI KONSERWATORSKIEJ

1. Budowa technologiczna

Szafa organowa wzniesiona z drewna. Płycty łączone listwowaniem. Drewno klejone, zatarte zaprawą kredowo klejową. Zdobienia snycerskie złocone w technice szlachetnej z podziałem na mat i poler zgodnie z logiką budowy formy, wtórnie metalizowane.

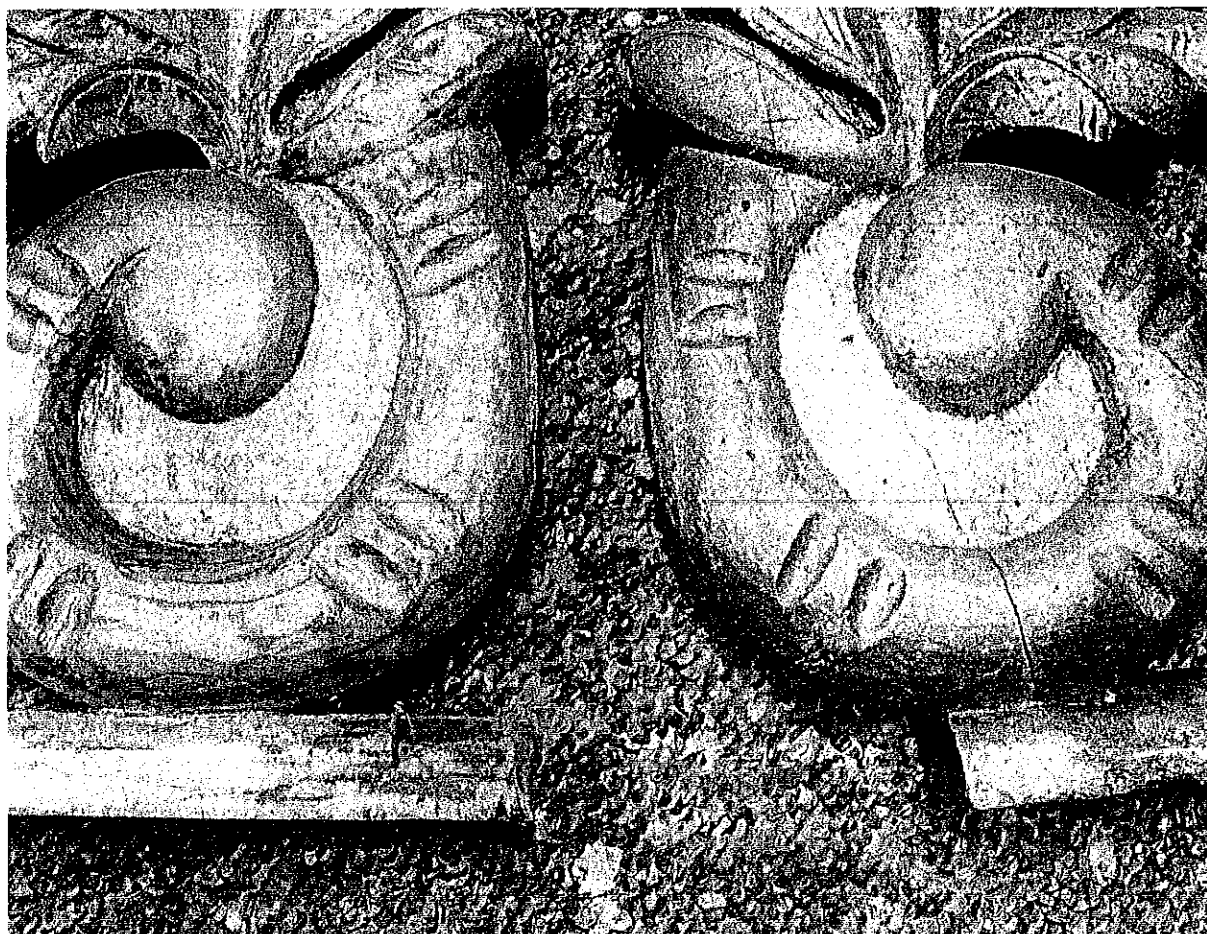
2. Stan zachowania.

W chwili obecnej, po pracach przeprowadzonych w 2016 r. stan drewna jest zadawalający. Dekoracja snycerska i profilowane listwy są w złym stanie zachowania. Brak fragmentów dekoracji snycerskiej wynika z mechanicznych uszkodzeń oraz osłabienia drewna przez owadzie szkodniki. Wtórne przemetalizowania widoczne obecnie są pociemniałe w wyniku utlenienia olejnego mikstionu użytego wtórnie. Widoczna warstwa jest przetarta, podrapana, zabrudzona i zakurzona. W wielu miejscach metal jest przetarty do spodnich warstw technologicznych i tu widoczne są ślady złota oraz czerwonego i żółtego bolusu. Snycerka jest w wielu miejscach rozeschnięta, widoczne są szczeliny w łączeniu desek. W tych miejscach najbardziej osłabiona jest warstwa zaprawy, która łuszczy się i odpada wraz z warstwami wierzchnimi.

Zaprawa jest bardzo zdegradowana w wyniku wahań wilgotności w kościele,

miejscowo jest spudrowana. Tam, gdzie drewno zostało uszkodzone przez owadzie szkodniki zaprawa jest odspojona i ma tendencje do odpadania. Niektóre z detali snycerskich w trakcie poprzednich renowacji zostały odczyszczane do drewna i bezpośrednio na cienkim zatarciu położono szlagmetal w technice olejnej.

3. Wnioski i założenia konserwatorskie.

W trakcie prac konserwatorskich przeprowadzonych w 2016 r. wykonano konserwację techniczną boków i tyłu szafy, widoczna z kościoła część pozostała nie oczyszczona, ale od odwrocia, dzięki uzyskaniu dostępu przez zdemontowanie piszczałek, wykonano dezynfekcję, dezynsekcję i impregnację lica szafy. W pierwszym etapie prac proponuje się demontaż dekoracji snycerskich i przeprowadzenie gruntownej konserwacji technicznej dekoracji snycerskiej i zakończenie prac technicznych przy obudowie. Będzie ona miała na celu wzmocnienie strukturalne pierwotnych materiałów, poprzez głęboką, strukturalną impregnację żywicami syntetycznymi połączoną z dezynsekcją metodą w kąpielach. Proponuje się również ustabilizowanie rozłączonych desek z równoczesnym wykonaniem koniecznych rekonstrukcji z wzmocnieniem

połączeń stolarskich detali snycerskich. Pęknięcia i odspojenia drewna proponuje się skleić klejem stolarskim. Przesunięcia desek spowodowane pracą drewna proponuje się zniwelować poprzez zrównanie ich od lica z przesunięciem nierówności na odwrocie. Wszystkie uzupełnienia drewna proponuje się wykonać w drewnie dobranym gatunkowo, sezonowanym, jedynie drobne ubytki formy rzeźbiarskiej zostaną uzupełnione kitem żywicy epoksydowej Axson S.C. 258.

Ubytki zaprawy dekoracji snycerskiej winny być uzupełnione i zrekonstruowane w technice kredowo klejowej, zgodnej z autorską, a ich powierzchnia opracowana naśladowczo do otoczenia papierami ściernymi różnej gramatury na sucho i mokro szlifowanie. Do uzupełnienia ubytków zapraw na strukturze, tylko pod polichromię, proponuje się użycie modyfikowanej zaprawy akrylowej Ticurila, którą zastosowano w bokach i tyle szafy organowej.

Należy usunąć wszystkie późniejsze metalizowania by umożliwić przeprowadzenie prawidłowej konserwacji technicznej. Za ich usunięciem przemawiają również słabe walory estetyczne. Późniejsze metalizowania należy usunąć metodami chemicznymi i mechanicznymi. Złocenia zostaną dokładnie oczyszczone chemicznie i mechanicznie, usunięte będą nie technologiczne metalizacje w technikach olejnych. Po usunięciu wtórnych powłok będzie możliwa ocena stanu zachowania złoczeń i podjęcie decyzji co do scalenia lub ich rekonstrukcji w technice i technologii autorskiej. Fragmenty pierwotnie złoczone w technice klejowej zostaną zrekonstruowane w tej samej technice, o ile stan nie pozwoli na regenerację istniejących. Ubytki złoczeń winny być wypełnione szlachetnym złotem płatkowym 23,5 karatowym i proszkowym w technice pulmentowej na pulmentach żółtym i czerwonym, na mat i poler zgodnie z logiką budowy formy i techniką pierwotną.

Lico szafy organowej należy oczyścić z późniejszych nawarstwień i opracować podobnie jak wykonano to przy bokach szafy. Przy obecnym stanie wiedzy proponuje się rekonstrukcję malatury szafy organowej. W trakcie prac ustalono, że pierwotną wyprawą malarską było fladrowanie w technice olejnej na jednobarwnej podmalówce klejowej. Dekoracja ta, choć słabo zachowana jest na tyle czytelna, że można ją powtórzyć nie daleko odbiegając od założeń autorskich.

W celu zabezpieczenia przed nadmiernym brudzeniem oraz przetarciami, ale także dla łatwiejszej pielęgnacji obiektu w przyszłości, warstwy malarskie i pozłotnicze proponuje się zabezpieczyć odpowiednimi materiałami /werniksy,

pasty woskowe, caponlaki/, zwłaszcza w dolnych partiach, czyli tam gdzie obiekt narażony jest na uszkodzenia mechaniczne.

Wszystkie środki i metody zostaną ściśle dobrane po przeprowadzeniu prób na obiekcie, a koncepcja estetyczna ekspozycji zostanie skonsultowana w trakcie kolejnych komisji konserwatorskich.

Po wykonaniu pełnej konserwacji technicznej i estetycznej wszystkie elementy dekoracyjne zostaną ponownie złożone i zamontowane w kościele z zachowaniem tradycyjnych połączeń stolarskich oraz, w razie potrzeby dodatkowych wzmocnień metalowych.

Wszystkie zabiegi konserwatorskie zostaną udokumentowane fotograficznie i pisemnie.

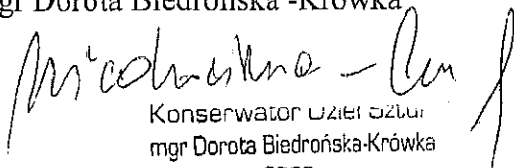
4. Program Prac.

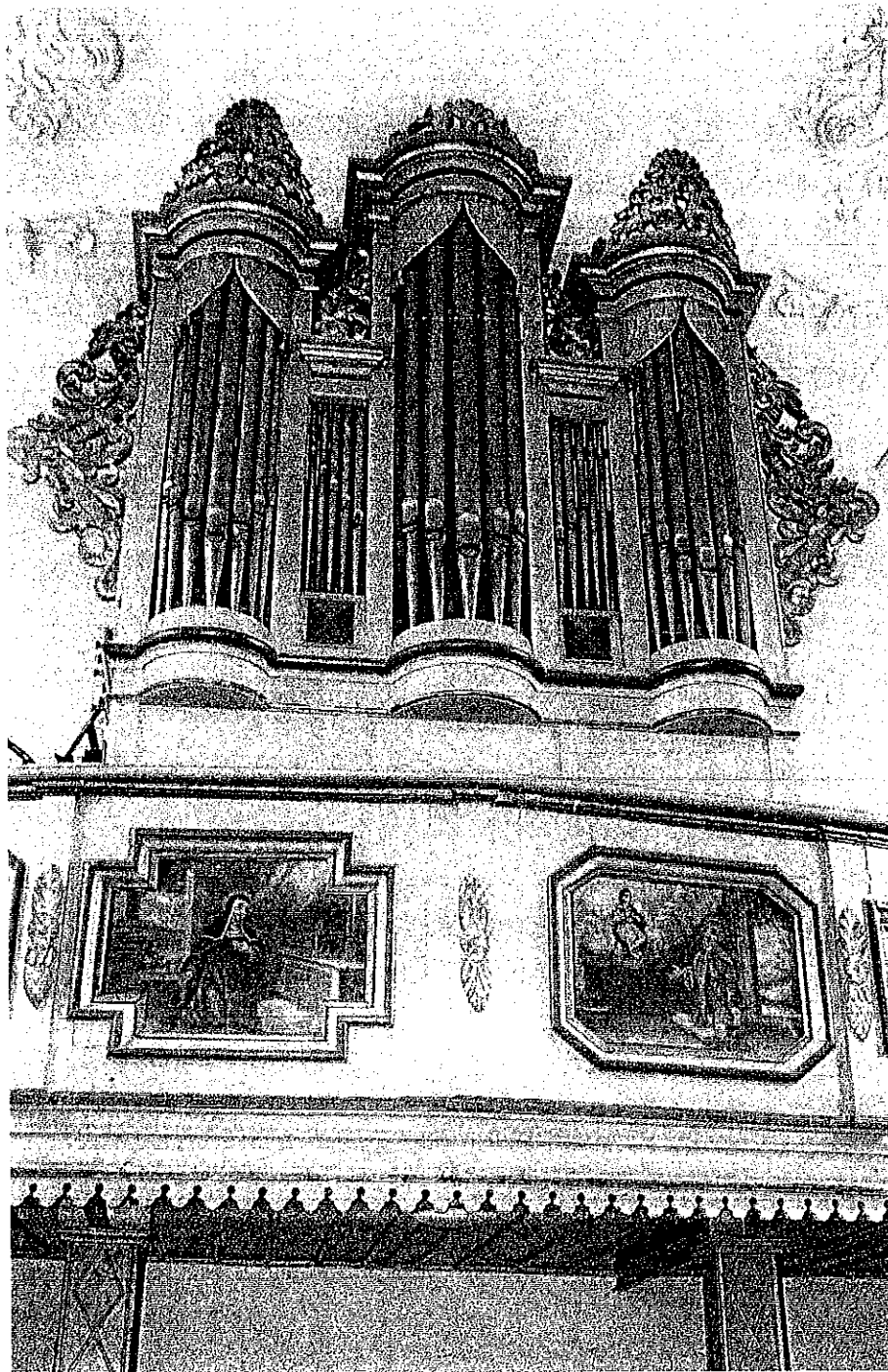
1. Wstępne oczyszczenie powierzchni prospektu z niezwiązanych zabrudzeń i zanieczyszczeń pylistych przez omiatanie miękkim pędzlem przy włączonym odkurzaczu.
2. Demontaż części ruchomych i możliwych do rozpojenia w łączeniach stolarskich, inwentaryzacja.
3. Usunięcie wadliwych połączeń detali snycerskich i zardzewiałych gwoździ oraz oczyszczenie powstałych otworów z resztek rdzy.
4. Usunięcie nie technologicznych przetalizowań metodą chemiczną i mechaniczną (pasta do usuwania przemalowań Scansol firmy Scandia Cosmetics). Po rozmiękczeniu warstw zostaną one usunięte mechanicznie, a powierzchnia przemyta denaturatem i terpentyną).
5. Oczyszczenie odwroci przez zmycie benzyną ekstrakcyjną z dodatkiem detergentu.
6. Usunięcie spękanych i odspajających osłabionych zapraw wraz z przetartymi metalizacjami.
7. Dezynsekcja dekoracji snycerskiej preparatem Hylotoks i Permethrin komplet.
8. Impregnacja strukturalna snycerki 12-15% roztworem Hekolu I-50 w mieszaninie węglowodorów aromatycznych i acetonu, metoda w kąpieli.
9. Uzupełnienie ubytków drewna w obrębie snycerki w drewnie sezonowanym, dobranym gatunkowo.
10. Uzupełnienie ubytków mechanicznych oraz niewielkich szczelin drewnem dwuskładnikowym kitem epoksydowym Axson SC 258.

11. Uzupelnienie i rekonstrukcja gruntów zaprawą kredowo-klejową /i, lub/ emulsyjną.
12. Wyszlifowanie kitów pod uzupelnienia malatury i złoceń papierem ściernym drobnoziarnistym i wypolerowanie powierzchni tamponami z miękkiego materiału.
13. Uzupelnienie ubytków pulmentów z zachowanym rozróżnieniem na partie maty i poleru jak również barwy / pulment żółty i czerwony, brązowy/.
14. Wykonanie scalenia złoceń przez uzupelnienie brakujących fragmentów i ewentualne wykonanie rekonstrukcji złotem płatkowym tam gdzie złocenia nie zachowały się, /partie matów?/ Proponuje się nadać formom większą plastyczność (korekta płatkami i złotem proszkowym).
15. Zabezpieczenie złoceń narażonych na mechaniczne przetarcia roztworem Paraloidu B-72 w alkoholu, jeśli będzie taka potrzeba.
16. Rekonstrukcja warstwy malarskiej /fladrowanie/w technice i kolorystyce zgodnej z autorską.
17. Zabezpieczenie malatury warstwą pasty z woskiem mikrokrystalicznym, a w obrębie filarów i parapetu bezbarwnym, twardym lakierem poliuretanowym.
18. Wykonanie dokumentacji zbiorczej według obowiązującego schematu.

opr. mgr Dorota Biedrońska -Krówka

Kraków, luty 2018 r.

Konservator Uziel sztuki
mgr Dorota Biedrońska-Krówka
Nr Dyplomu 5069

Fot 1. Pałecznica, kościół pw. św. Jakuba Apostoła, nawa główna, chór muzyczny, prospekt organowy. Stan przed konserwacją. Fot B. Krówka 2016 r.